

EXCURSIÓ AL CASTELL D'ARAMPRUNYÁ.

15 Juliol 1877.

Sortírem de Barcelona á las cinch del mati del 15 de Juliol, D. Feliciá Mari y lo infrascrit en direcció á Cornellá; d' aquí emprenguérem lo camí envers Sant Boy y après á Viladecans.

No puch pas expressarvos lo bon efecte que 'ns causá la vista del castell d' eix últim punt. Una de las caras laterals es restaurada, més no es una d' aquestas restauracions de que están plens los monuments de nostra terra, sino una restauració artística, tal volta necessaria, que ajudarà á conservar-lo, sens que s' hage tret una sola pedra de sos típichs finestrals, ni s' hage desfigurat res per cap estil. No s' alsa, com los demés, dalt de cap penya, com tampoch té aquell carácter feréstech que comprimeix lo cor; sens que per aixó deïxe d' esser característich. Sa forma es quadrada, figurant en los ánguls dos torreons per medi d' un rebaix enmarletat que té, en lo centre, la cara principal. Lo conjunt presenta un aspecte bell y encisador. La porta es petita, mes-

quina, tal volta obehint á las reglas de la guerra de la época en que fou construhit ; dessota 'ls finestrals no hi faltan pas las características sageteras.

Viladecans pot vanagloriarse de tenir en la *Torre del Baró*, com ells l' anomenan, lo més prehuat de sos joyells.

Aprés d' haverne tret un croquis, y un altre d' un carrer desde lo cercat que l' envolta, emprenguérem lo camí envers Castelldefels.

A poch vegerem alsarse entre la verdor dels camps un senzill campanar cercat d' algunas casas, oviràrem lo gòtich finestral de sas campanas y allí 'ns dirigirem. Aquellas casas agrupadas al entorn de la esglesia, com lo vellet y la maynada prop de la llar, es Gavá; la esglesia en arquitectura no té res notable; sos retaules son moderns; un salomó gòtich es lo mellor que ostenta l' interior; á la porta quedan abandonadas tres claus de pedra y altres restos menys importants.

Com lo Sr. Rector estava ocupat en son sagrat ministeri, no poguérem preguntarli si tenia documents. Treguérem un croquis de la esglesia, qual fatxada, además de no tenir res de particular, es bastant moderna.

Desde Gavá deviam dirigirnos á Castelldefels, més las bonas novas que teniam del castell d' Aramprunyá, vegentlo tant prop com semblava y de tanta poesia rodejat, van temptarnos á cambiar de camí, seguint un viarany cercat d' oliveras quals fantásticas socas aparegueren á nostra fantasia con atrevidas composicions d' esculptura.

Passàrem lo cementiri, vegérem la terra rica en minerals, y encar que faltats dels primers rudiments de la ciencia mineralógica, la bona intenció feu que cullissem cinch exemplars pera 'l museu de nostra aymada Associació.

Aprés d' un llarch camí ja poguerem ovirar lo castell sentat al cim d' un single geganti é inaccessible.

Dessota aquella penya 's veu Lo Sitjar, ermita que be pot dirsen un petit temple; l' ábside apar románich; la portada del segle xv. En l' interior es necessari un exámen bastant detingut. Lo retaule del altar major té bellíssimas pinturas que dificilment se troban en altre ermita. La imatge que allí 's venera també té la seva historia; nos contá l' ermitá que fou trobada en lo segle xv per un pastor, y á la esquerra del altar encare s' hi veu un gayato molt típich, una capeta y un barret bastant estripat que en lo centre te una medalla ó moneda ahont s' hi veu un cavaller montat y alguns objectes d' os molt petitets que potser serian adornos. A la dreta hi ha un quadro caligrafiat ab la historia de la imatge en catalá, feta per un prebere de Gavá.

En una clau de pedra y en la porta del santuari hi ha l' escut dels senyors d' Aramprunyá; en las parets restan dos quadros no despreciables.

Conserva l' ermitá en sa habitació dos quadros abocetats representant sis sants, tres pinturas sobre fusta, duas d' ellas ab assumptos de la vida de Jesucrist y la Verge, una altre del meteix género representant dos sants y també una escultura de tradició bisantina, en forma de capelleta, qual assumpto es Crist en la creu y devall sa Santíssima Mare y Sant Joan, ab lo fons pintat d' estrellas y 'l sol y la lluna paralels.

Damunt la porta que dóna entrada á un pati de la habitació del ermitá, s' hi veu una inscripció que descuidárem de copiar; també n' hi ha una altre que apar de la meteixa época en una porta enfront la ermita y diu axis:

En l'any 1540 à 5 de Juny

fou edificada la present bassa per la senyora Elisabeth, marquesa de Gualbes, baronesa de Aramprunyá.

En la plasseta d'enfront la portada s'alsa una bonica creu sobre tres grahons, qual remat te per adorno en cada punta una flor de lís. Aquesta creu fou un jorn trencada, mes algú tingué la bona ocurrencia de que no desaparegués, y avuy es perfectament afegida ab ferro, sens desmeixar en res, assegurant la seva duració.

Quan haguérem vist tot lo dit, tret un cróquis de la creu, copiat l'escut d'Aramprunyá y lo gayato mentat, anàrem envers lo castell, puix comensava á ploure y no era del cas tornar á Barcelona sens haverlo vist d'aprop. Seguírem un camí que sols conduheix al mitj d'una bosquina, y, perduts per la aspre serra, no tinguérem altre recurs que passar entre mitj d'herba y bardissas, punxantnos aquí y cayent allá, quant de sobte 's presentá á nostra vista lo mes fantástich quadro. En la rápida costa s'alsa imponent y magestuós un atrevit arch natural després algun dia de las penyas de la cima, d'igual forma que 'l *Pont del diable* del Cardoner, realçant bon xich l'efecte una fondalada molt rica en vegetació; al esser tan agradablement sorpresos, sortí de nostres cors expontáneament un crit d'alegria, y nos felicitárem d'havernos perdut. Contemplárem una bella estona aquell magnífich efecte, tornant á empendre 'l camí cuberts per espesa herba fins prop los murs del castell ahont arribárem sens cansarnos perquè 'ns alenava l'amor á las cosas de la terra.

Assentat lo castell d' Aramprunyá sobre la roca viva y al cim de feréstega montanya, guardat per dos murs, á ben segur seria considerat com á inexpugnable en altre temps. Avuy encare pot apreciarse lo diámetro de la fortalesa per molts del restos que quedan dels murs.

Habitan la casa feudal humils pagesos que si no son instruits, al menys estiman en lo que valen aquellas rónegas y descarnadas parets, conservan tho ab la mellor escrupulositat com no ho faria lo mes entussiasta arqueólech, puix en 1875 hi havia necessitat d' esser renovada la seva habitació, y sols emblanquinaren la entrada de la meteixa, deixant tot lo demás intacte sens arrencar ni una sola fulla de la eura que serveix de mantell á n' els vells murs. També 's veu posat cuidadosament dins d' una sagetera l' únich resto d' escultura que 's conserva en aquell lloch; aquest objecte es un ángel sostenint l' escut dels senyors d' Aramprunyá que serviria d' estrep á n' algun arch.

La capella si be 's conserva entera, res té de notable, puix únicament hi ha una senzilla creu gòtica, un retaule del any 1698 y un Sant Miquel, de gust barroch. La porta d' entrada te la fetxa de 1808 en que seria renovada, puix la nau es de forma gòtica ab arch apuntat y en l' exterior d' una de las parets laterals s' hi veu una porta semicircular tapiada. Per la diada de Sant Miquel hi venen los habitants de la contrada á celebrar la festa.

Alli, al costat de la capella, al comensar lo precipici que envolta 'l castell, veureu duas grans rocas formant cada una magnífich dossier ahont en las calurosas tardes de la canicula se recrearian los senyors, puix que hi ha un sitial tallat en la meteixa roca pera mes comoditat.

Notable baix diferents conceptes es una inscripció graba-

da sobre la roca viva no lluny de la capella de Sant Miquel, diu aixis:

En : $\bar{l}ay$: de : la : enquarnació : de : nre :
 senyor : MCCCLXXV : fo : comença
 da : la : obra : del : mur : da quest : ca
 stell : per : mosen : $\bar{j}ac$: march :

Desde allí vegérem en una montanya d'enfront, que apar una bella porció del Montserrat, unas runas d'antigüetat respectable:

—¿Qué son, bon home,—preguntárem al masover—aquellas antigüas parets?

—Allí dihuen, fa molts cents anys s'hi venerava la Verge de la Sitja, que ja haveu vist aquí baix en aquella ermita y que fou trobada en una cova no llunyana.

—Gracias, viscau molts anys.

Y emprenguérem lo camí ab gran dalé y mes entussiasme fins á arribar á lo que havia sigut temple bisanti de grans proporcions, relativament á la época y 'l lloch. Restan en peu quatre parets, quals pedras materialment corcadas dihuen be prou la séva antigüetat; es lo lloch que ocuparia 'l presbiteri un' altre cos del edifici formant un arch romá-bisanti d'elegants proporcions; la pedra empleada en la construcció es casi igual á la que vulgarment s'anomena *pedra esmoladora*, com aixis meteix també ho es la del castell de Viladecans, igual que 'l d'Aramprunyá y la capelleta de la Sitja.

Moltas ideas venen al pensament al veure al mitj d'un bosch, no fa molts anys poblat de feras, alsarse aquell tem-

ple ahont pregaria l' humil sacerdot d' aquella época, implorant la misericordia de Deu, ja entre 'l soroll del combat que 'l vent allí portava ó 'l retrunyir per l' espay lo ferest tró de desfeta tempesta, fent mes gran á n' els ulls del solitari la omnipotencia del Creador. A ben segur que 'l famós Jaume March deuria haverse inspirat en eixa sublim soletat mes d' una volta.

Allí traguérem un cróquis del castell que 's domina perfectament y tornárem á empendre prompte 'l camí cap al meiteix lloch pera dibuixar algunas de sas bonicas vistas. Lo magnífich panorama que desde allí 's domina pot compararse ab molts del famós Montserrat, descubrintse desde Castelldefels fins á la Costa y molta part del Vallés, acabant de completar lo quadro un horisont que té per limits las blavas ayguas del bell Mediterrani.

Era ja tart, las encrespadas bromas que 'l cel enmantellavan, eran auguri cert de próxima tempesta; no sens racansa nos despedirem dels senzills moradors del poétich castell d' Aramprunyá; que 'ls d' avuy ja no son lo símbol de la barbarie sino la imatge del treball.

Al baixar costa avall encar pegávam llambregada á n' el colós de la comarca ab lo cor trist d' haver de deixar tant prompte aquells bells llochs; tota nostra conversa no fou altre mes que condoldrens de la rapidés vertiginosa ab que passá aquell dia, ¡ semblava que 'l temps ho havia fet exprés!

Comensá á ploure ans d' arribar á Gavá, pero aixó es poch, molt poch, per qui com nosaltres sent amor á las arts, á la terra y á la Associació.

EUDALT CANIBELL MASBERNAT.

(Excursió particular.)
